

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашиле овај лист.

КОРИСНИЦА.

ЦРТА ИЗ ГЛУМЧЕВА ЖИВОТА.

Кад пре више година прокопаваху сујецки канал, упути се једног дана на сунчаој припечи неки раденик тинејским баштама. Леже у ладовину, да отпочине. Изнад главе му се залелујаше палме и лавори. Он сањалачки погледа бујно, зелено шибље. Па онда рече гласно: „Сад бацаш свој сен на надничареву главу, свежи лаворе; а некад се уметникова глава прегибала под полувелим лишћем.“ Ту извади из недара у плавој свили увијен лавор-листак, узе га загледати, па рече: „И опет ми је овај једини суви листак из прошлих дана милији, него сад сви вечно-зелени гајеви васколиког истока.“

Рука му клону на срце — а он у санак.

Било је у некој великој, немачкој вароши. На свима сатовима избило је десет. Кола испред позоришта разиђоше се по свима сокацима. У неком новом предграђу, на вратима пред високом кућом на четири боја, стаде неки господин, те притисну на звоно.

За тили часак изађе нека остарела женскиња, отворивши врата и шаку, да пропусти странца у кућу. Али овај нити мету што у отворену шаку, нити уђе унутра.

— Би л' ми могли учинити љубав и казати, да ли је глумац Генерт већ код куће? — запита он.

„Учинити љубав“ допаде се баби, па одговори, што љубазније знајаше, да господин Генерт још није код куће, и да она намерава пребдити, догод он не дође.

— Али ја сам видео свећу у његовој соби! — дода странац.

— Могуће је, ваша милост, да је оставио горети, како је не би морао ноћас опет палити.

— Ал' допустите ви мени — господин Генерт нема права да расипа гориво, — одговори онај осорно. Него уверио сам се, да је он и иначе бесавестан. Ако заиста није код куће, то за цело банчи гдегод с веселом браћом, а код куће харчи свеће. Али ја ћу чекати овде, догод не дође. Учините ту љубав, па ме одведите доле у његов стан.

Кључарка подиже свећу, па узе загледати у странца. По његовим наглим речима мислила је, е је какав младић; ал' сад виде, да му је избријано лице борно. Одело му врло елегантно. Он сад стаде бургијати палцем и кажипрестом по џепу у свом прслуку, — пантомима, за коју се кључарка врло интересовала. Није хтела одговорити, док није видела потуре на свом длану. Тек онда рече:

— Господин је ваљда добар пријатељ господин-Генерту. Ал' ја немам кључа од његовог стана; иначе бих била већ однела горе и венце, а овако не знам, шта ћу шњима. Да силних венаца! Пре по сата донела су их два амалина. Него јесу лепа! Ако сте ради, можете их видети.

Она уђе напред; он за њом. Као неки врт зеленили се зидови, столице, орманови. Свуд пуно лавор-венаца, кита и трака.

— Јесте л' видели ви, милостиви господине, кад год тако штогод? — повиче поносито баба. — Те красоте! Та мора да се све тресло позориште, галерије морале су попуцати. Него није ми ни чудо. Стане л' Генерт само једном ногом на позорницу, већ се све смеје. Па је л' те и ви, милостиви господине? Но, баш ми је жао! Баш бих волела, да сам га данас видела! Ал' за бога, како ћу, кад сам кључарка! Кога да оставим за собом? На кога ли се смем поуздати? Најпре би била за то моја комшиница, столарка; ал' је вечерас не

мо'ж задржати ни са четири вола. Још у три сата била је пред позориштем. Ту мора тек да се гурало и турало. Видила сам, како су пронели овуда једну госпу, што су јој смрвили ногу на уласку. А ја, боже мој, само тако! Ал' нека! (Па показује венце.) Овога нема више ни једна као ја! Не браним, што му се цео свет смејао, кад су сви венци, што су их њему бацали, сви ту, ту код старе кључарке... Погледајдерте само, господине, овај с плавим шепутом: „Нашем Генерту!“ Па онда овај овде... зајамачно је од какве друштине... с овим писменима на зеленој траци: „Омиљеном човеку, великом вештаку!“

Очи бакине се засузише.

Непознати промрља: „Лако је навести на свилу. Писмо кошта само седам новчића.“

— Понда овај! — прошапутала старица. — Гле, овај с дивном ружичастом шапудлом. Кажу, од неке младе кнегиње. Боже мој, баш је сретан тај Генерт, све га воле и уважава. Људи већ не знају, шта да му чине. Том, кад умре, подићи ће одмах трећи дан каменити споменик. Кажу, кипари, већ раде на том, ал' да како само кришом. Него седите, милостиви господине, изволите, седите.

Једна кита цвећа, што је била на столици, мораде да уступи места старом господину.

У исти пар за орисе на пољу свирка, па све ближе и ближе. По кућама затрепери румена светлост. Дође бакљада и стаде у полукругу пред кућом. Двојица иступише из круга. Једно беше председник друштине „Хармоније“, онај други глумац Генерт. Вика се сталожу. Председник узнеговити китњасто, одушевљено, и овако доврши: „А сад ми преостаје још само то, да тебе, племенити човече, замолим за опроштење у име свију твојих пријатеља и поштовалаца, што смо употребили прилику, те ти о твојој корисници кажемо: Фала и љубимо те. Твој огромни дар узнео хиљаде и хиљаде нас из ове вароши. Дико наше Талије, теби хвала на најплеменитијем уживању. О, живио наш Генерт! Живио!“

Онај старац у кључаричиној собици чуо је, кад је на пољу пала реч о хиљади и хиљади. И сама кључарица је пливала од милина са ненадне светковине под њеним прозорима. Довуче се на прстима, те широм отвори капију, као да би пустила унутра сву светину, нек види, е се та светковина слави чак и у њеној собици, где су са-

чувани венци, што су летели слављенику на позорницу.

Ал' Генерт се у мало речи захвали, па сам уђе у собу. На пољу се заори још: Живио, понда се буктиње угасише и светина разиђе.

Генерт ману тешко руком, да се затворе за њим врата, и да се растави тај дуги, врели дан од њега и ноћи му. Таман да стане на степенице, задржи га неко за раме.

— Господине Генерте, извините, на који тренутак! — рече стари онај господин, ког већ познајемо.

— Ах! — уздану глумац изненађен. — Још и тако доцне?

— Мораћете ми допустити, да имам право, што сам баш ово доба увардао, да вам будем на досади; а морате и појмити.

— Ви хоћете свој новац, — прекину га Генерт, те нагло тури руку у капут и извади шаку згужвљаних банака. — Ево вам, господине! Узмите — узмите!

Онај се убезекну, кад виде, како овај без икаквог решетка поступа с новцем, по његовом мњењу, с највећом светињом на свету.

— Молим, послужите се, па ме пустите, да идем својим путем! — настави му глумац. Лепо, младачко лице му беше бледо, и с лица и с душе му избрисана будала краља Лира.

— Шта то значи? Новце треба пребројати, — рече старац.

— Ја не умем бројати новаца.

— Ал' дражајши, можда има више.

— Мање, мање... тог се ви бојите. Више немам. Ево вам мој добитак.

— Тако! — одговори старац горко. — Мање, мислите ви. Е, па шта ће бити од мене?

— Кајишар и опет.

— Господине! Је л' то фала, што сам толико имао призрења према вама?

— Призрења са сто педесет процената!... Е, добро, кад вам није право. — И глумац већ хтеде да опет мете новац у свој џеп. Ал' онај други их оберучке шчена... Од комедијаша се мора примити оно, што има.

— Ви посрћете! — повиче за глумцем, кад се онај стаде пењати по степеницама. Понда одјурн, жељан да преброји своје новце код првог фењера где дође.

Генерт, заиста посрћући, отвори врата свога

стана. Тамо му однесе кључарка венце. Он се маши за цеп, ал' извуче празну руку.

— Сутра ћу вам казати хвала. Збогом!

Но баба га пољуби у празну руку. Шта ће јој хвала? Та она је сретна, пресретна, да му је сачувала знаке његове части и пренела му их у собу.

У тавном глумчевом предсобљу седи — молећи се богу, а скоро дремајући — милосрдна сестра.

— Сад можете ићи кући, — рече јој Генерт благим гласом. — Ал' кажите ми своје име, да вам . . . кадгод узмогбудем захвалити на усрдној услузи, што ми је указасте.

— Мени не треба захвалности, — одговори сестра понизно. — То је моја дужност. Ако хоћете да будете захвални, будите богу. Слава му!

И она изађе, и оде.

Генерт лагано отвори врата свог унутарњег стана. Беше то прилично велика, елегантно намештена соба, по њој ретко биље и цвеће. У њој гори више свећа. А међу зеленилом и светлости, на креветцу, застртом црвеном кадивом, лежи детиња леш.

Беше то дете око четири године. Лепо, мало лице му нежно, па бело као восак, златне витице му изчешљане, па попадале по јастуку. На њему бела свилена хаљиница.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Стари каплар.“ Карактерна прта у 5 делова, од Карла Јујина и Рајнхарда, с немачког превео Д. Јоксић, музика од Ивана пл. Зајца.) Приказана у недељу 18. марта о. г.

Романтичне глуме губе све већма и пред естетиком и пред публиком, и пред укусом и пред здравим разумом, поглавито с тога, што се данашње изображење не може никако да сложи с предметом, који је доста удаљен од њега не само по добу, начину, мишљењу, већ и по могућности, истини и појму. Бадава не може нас више да затраје ствар, која није стварна, која се не држи реалног, природног и могућног правца, једном речи, која нам не приказује наш свет, у ком живимо, у ком се крећемо, који нам не приказује наше људе, с којима имамо сваки дан посла.

Далеко је од нас, да осуђујемо други правац у мишљењу, идеалан, и он је тако исто нуждан, као год и реалан; јер један треба други да држи у равнотежи: реалан, да идеалан не залута сувише у непознати свет, а идеалан, да реалан опет не утопе у сувише познати свет. Цел у међусобној комбинацији јест: истина и могућност. Остало је неистина, немогућност — романтика.

Књижевник и глумац не требају више да унливишу на свет горостасним дикцијама, „срце парајућим“ сценама, огрезлим нитковлуком и премеканом нежношћу. Све то можда постоји у свету још и сад, али снада међ изузетке, а них донашати на позорницу, њима учити публику, не треба да је смер; за њих има доста места у антикваријату.

Приказа глумаца беше веома ваљана. Групирање при крају првог чина лепо и врло прецизно, с тога и беше на публику од особитог утиска. Хоћемо још да истањемо приказ г. г. Руџића (каплар Симон), Марковића (Фрошар), Добриновића (Луцијан), Лукића (Таверни) и Поповића (Потисон) и гђе Д. Руџићке (Мине Ранцбергове), гђе Л. Хаџићеве (Марије), гђе Б. Хаџићева (Лиза) и мале М. Максимовићеве (Емелина).

К. Р.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) „Vienac“ пише: „Управо у онај мах, кад се по свима кутовима загребачким поговара, да ће се наша опера укинути, стиже у Загреб заиста ненадан позив. Ми смо се распитали поближе о целом послу, па ево целе истине. У бечком листу „Deutsche Zeitung“ био је пре мало времена увршћен подужи чланак о хрватском позоришту писан пером пријазним. Управа бечког позоришта „Ringtheater“ (пре „комична опера“) разабрав те повољне вести, обрати се на интендантуру нашега позоришта, тражећи, да хрватско оперно друштво дође у Беч, те да у једно 18. представа отпева 3-4 опере, међу којима би морале да како и изворне бити. За то нуди бечка управа нашој интендантури половицу не чистог прихода од сваке представе, (цели не чисти приход једне вечери износи 2.500 фор. а. вр.) Управа нашег позоришта јавила је бечкој управи, да ће се одазвати уз ове услове: 1. Да се зајамчи за сваку вечер нашој управи приход од 1000 ф. а. вр. 2. Да ће се певати у 12 представа две изворне опере „Зрињски“ и „Лизинка“, од Зајца. У Беч би ишли г. Зајц, солисте и збор наше опере. Ми тај избор потпуно одобравамо, јер туђих опера певати у Бечу заиста не би имало смисла. Али не можемо у очи тога часна позива, него опоменути нашу управу, да при том и на најмање ситнице пази. Збор се мора — било на који год начин — особито у „Зрињском“ појачати; одело хрватских јунака мора се скроз поправити. Сад је то потпуна маскарада. И у сценији има се гдешто дотерати. Па за то, за Бога, да се не осрамотимо ни у најмањој ствари.

Ко би пре 10 година био сањао, да ће хрватско оперно друштво певати у Бечу? Наши би се били човеку насмејали у брк, да је тако што рекао. Већ и могућност таке замисли може се великим напретком звати. Ал' да! Та не рекох ли, да се намерава опера укинути. Нешто се свакако куха, премда још није скухано. Еле, чудне ли коби, да иде хрватска опера иза десетогодишњег живовања у Беч, да си сама под управом основатеља те опере отпева смртно опело!“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

46. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 3. АПРИЛА 1879.

С НОВОМ ПОДЕЛОМ УЛОГА ПРВИ ПУТ:

Ж И Р Ј А Њ А

Шаљива игра у 3 чина, написао Ј. С. Поповић.

О С О Б Е:

Кир Јања	Добриновић.
Јуца, његова жена	С. Максимовића.
Катица, јањина кћи од прве жене	Л. Хаџићева.
Мишић, натарош	Марковић.
Кир Дима	Рајчевић.
Петар, кућни слуга	Лукић.

У суботу 7. априла први пут: „Дружина“. Шаљива игра у 5 чинова, написао Е. Скриб, с француског превео Драгутин Н. Јовановић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први, други, а сада већ и трећи део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.